

Історична довідка Арцизького району

Арцизький район розташований в південно-західній частині Одеської області за 160 км від обласного центру і займає територію 137,9 тис. га, у тому числі сільськогосподарські угіддя – 122,0 тис. га. В Арцизькому районі 27 населених пунктів (у тому числі одне місто), що входять до складу 17 сільських рад та 1 міської ради.

Важко собі уявити, що наш край колись був просто голим степом без зеленого деревця і рятівного колодязя в спекотний день.

Відомо, що після захоплення Бессарабії Османською імперією в безкрайніх Буджацьких степах турки оселили кочові племена ногайців і татар. З того далекого часу до нас дійшли назви річок Чага і Когильник.

Починаючи з 1811 року, причорноморські степи заселялися біженцями від панів. Така група з-за Дністра та з Таврії в 1813 році заснувала село Ташлик, нині село Кам'янське. У заселенні Арцизького району брало участь і російське населення. Переселенці з Курської губернії в 1819 році заснували с.Вознесенка, а в 1821 році – с.Павлівка.

У 1816 році німцями, що переселилися сюди з Вюртемберга, в місці єднання двох річок – Чаги та Когильника, тоді широких та повноводних, був заснований Арсіс, нині м.Арциз. Поселення одержало назву від французького міста Арсі, де в 1814 році союзні війська (російські, австрійські і баварські) здобули перемогу над наполеонівською армією. Перша поштова адреса міста звучала так: Бессарабська область, Бендерський повіт, Клястицький округ, Альт-Арциг.

На території Арцизького району було засновано ще ряд німецьких колоній: Альт-Ефт (1816 р.) – нині с.Садове, Старий Париж (1816 р.) – нині село Веселий Кут, Теплиця (1817 р.), Новий Арциз (1824 р.) – нині с.Вишняки, Ной-Ельськ (1825 р.) – нині с.Новоселівка, Гнаденталь (1830 р.) – нині с.Долинівка, Фріденталь (1833 р.) – нині с.Мирнопілля, Деневіца (1834 р.) – нині с.Прямобалка, Драгуля (1839 р.) – нині с.Плоцьк, Новий Париж (1860 – 1880 рр.) – нині с.Роща, Гофнунгсфельд (1864 р.) – нині с.Надеждівка.

Свою другу батьківщину знайшли тут болгари, які заснували села: Задунаївка (1822 р.), Іванівка Болгарська (1822 р.) – нині с.Нова Іванівка, Бургуджі (1830 р.) – нині с.Виноградівка, Селіогло (1830 р.) – нині с.Холмське, Главані (1830 р.), а також Давлет – Агач (1830 р.) – нині с.Делень, Код-Китай – нині с.Острівне. Цікава історія села Нові Каплани. Північна частина села носила німецьку назву Кашпалат (1856 р.), а південна частина – Куза-Води (1916 р.). Ще пізніше, в 1920 році, переселенцями з ближніх сіл засноване село Василь Строську (1920 р.) – нині с.Василівка.

На території району розміщено:

- 27 загальноосвітніх шкіл та 1 вечірня (змінна) школа, 2 позашкільних навчальних заклади (Центр дитячої та юнацької творчості, Дитячо - юнацька спортивна школа), Арцизький міжшкільний навчально-виробничий комбінат професійної діяльності та допрофільної підготовки, а також 20 дошкільних навчальних закладів;
- районна лікарня на 325 ліжок;
- 26 клубів та будинків культури;
- 27 бібліотек.

В районі функціонує історико-краєзнавчий музей м.Арциз (налічує 1600 експонатів, з них 200 – оригінальних, працюють 3 виставочних зали) з філією в с.Виноградівка, меморіальний музей Христо Ботева – філія Одеського літературного музею в селі

Задунаївка, музей - садиба бессарабських німців в с.Мирнопілля і 11 музейних кімнат в сільських навчальних закладах району; музична школа; художня школа.

Крім того, в районі налічується 47 пам'яток археології, в т.ч. 1 поселення (черняхівське), 12 могильників курганних, 8 курганних груп, 26 курганів; під охороною 14 пам'ятників архітектури;

За активну творчу діяльність із збереження, розвитку і пропаганди української культури як в Україні, так і за її межами 8 колективам присвоєно звання «Народний колектив».

В районі працюють 16 сільських, 27 шкільних колективів фізкультури, дитячо-юнацька спортивна школа, фізкультурно-спортивні клуби. До послуг фізкультурників і спортсменів надані 20 спортзалів, 6 стадіонів, 26 спортивних кімнат, 12 гімнастичних містечок, 108 спортивних ігрових майданчиків.

Щорічно в районі проводяться спартакиади серед сільських фізкультурних колективів, шкільних колективів, допризовної молоді. Тільки в змаганнях по футболу в районі проводиться більше 10 різних турнірів. Традиційними стали вже в районі

- турніри з футболу серед болгарських сіл Бессарабії, російських споріднених сіл, присвячені пам'яті Долгих А.А.;
- з вільної боротьби, присвячені пам'яті Заслуженого тренера України Арабаджи Г.Г. та першого голови Арцизького районного болгарського культурно-просвітницького товариства ім.Христо Ботєва, віце-президента Асоціації болгар України Пелівана К.К.,
- з важкої атлетики серед юнаків та ін.

Будівля Арцизької РПС - пам'ятник архітектури – колишній особняк німецьких колоністів, м.Арциз

Пам'ятник в с.Нова Іванівка Інзову І.М. – генералу – лейтенанту, наміснику Бессарабії, головному опікуну іноземних поселенців Південного краю (1768 – 1845),

Храм Апостола Іоана Богослова

Пам'ятний комплекс в м.Арциз на честь 625-річчя Куликовської битви м.Арциз

Народний колектив пісні і танцю «Дулакчія», с.Делень

Народний колектив пісні і танцю «Гердан», с.Виноградівка

Зразковий танцювальний колектив «Едельвейс», м.Арциз

Народний колектив пісні і танцю «Вишиванка», с.Мирнопілля

Зразковий танцювальний колектив «Лале», с.Холмське

Пам'ятник Христо Ботеву – болгарському громадському діячу і поету в с.Задунайвка, де він вчителював у 1866 році.

Головна зала меморіального музею Христо Ботєва в с.Задунайька

Турнір з вільної боротьби на святї Дня села в с.Нова Іванівка

Турнір футбольних династїй в с.Задунайька